

V. 52 Uddálaka rozjímá v jeskyni, mluví ke své mysli a ptá se: „Kdo jsem já?“

VASIŠTHA pokračoval: Uddálaka se v jeskyni posadil do meditační pozice s úmyslem dosáhnout stavu, v němž nebude nejmenšího pohybu mysli. Svoji pozornost plně zaměřil na své skryté sklony.

UDDÁLAKA rozjímal: Ó mysli, proč se zabýváš projeveným světem? Moudrého člověka nezajímá to, čemu se říká potěšení, vždyť každé potěšení se později vždy obrátí v bolest. Kdo se zříká vnitřního klidu a hledá potěšení smyslů, ten jako by opouštěl nádhernou zahradu a odcházel na pole jedovatých bylin. Můžeš jít, kam chceš, ale nejvyšší mír nezakusíš jinak než skrze dokonalou nehybnost. Vzdej se proto všech tužeb a nadějí. Žádný zdánlivě přitažlivý objekt bytí nebo ne-bytí ti nemůže přinést štěstí.

Neskonči jako zvěř chycená do pasti zvukem zvonků, jako slon, kterého do zajetí přilákala blízkost slonice, jako ryba, kterou přivedla na háček udice chuť se najíst, jako můra přilákaná světlem a hynoucí v plameni svíčky, jako včela, jejíž čich ji nalákal na květ, který se s ní zavřel.

Ó pošetilá mysli, tyto bytosti trpěly kvůli touze jednoho ze smyslů, zvěř kvůli sluchu, slon kvůli dotyku, ryba kvůli chuti, můra kvůli zraku a včela kvůli čichu. Ty jsi však obětí pokušení všech pěti smyslů. Jak bys mohla doufat ve štěstí? Bourec morušový si vytvoří kokon a je v něm lapen. Ty si vytváříš síť svých představ a jsi lapena v ní. Pokud se můžeš všeho vzdát, získat čistotu a vyrovnanost a překonat strach ze života i smrti, pak dosáhneš největšího vítězství. Pokud však budeš ulpívat na neustále se měnících objektech zvaných svět, pak zemřeš v bolesti a utrpení.

Proč tě, mysli, vůbec poučuji? Pátrá-li člověk po Skutečnosti, zjistí, že nic takového jako mysl neexistuje. Mysl je jen výplod nevědomosti. Jakmile nevědomost odejde, odejde i mysl. Nacházíš se v procesu odcházení. Je pošetilé poučovat někoho, kdo se nachází v procesu rozpadu. Den za dnem jsi stále slabší. Vzdávám se tě. Moudrý člověk neučí toho, koho se má vzdát.

Ó mysli, jsem neomezené nerozlišené Vědomí prosté ega. S tebou, která jsi příčinou ega, nemám nic společného.

UDDÁLAKA pokračoval v rozjímání: Neomezené Já nelze vtěsnat do mysli, podobně jako slona nelze umenšit na velikost jablka. Vědomí, které se procesem ohraničení sebe sama omezilo na konečnost, tedy na vjemy a představy, se nazývá mysl. Mysl je výplodem nevědomosti, proto ji nepřijímám. Pocit ega je dětinská představa a věří v ní jen ti, kteří nepátrají po Skutečnosti.

Pečlivě jsem zkoumal a pozoroval vše, od špičky palce po vrcholek hlavy, a nenašel jsem nic, o čem bych mohl říci „toto jsem já“. Kdo je „já“? Já jsem všeprostupující Vědomí, které není objektem poznání či moudrosti a je prosté jáství. Já jsem To, co je nedělitelné, beze jména a beze změn. Já jsem To, co je za všemi představami jednoty a rozmanitosti, za veškerým poměřováním, co je malé a co velké, i za vším, co se liší od čehokoli jiného. Moje mysli, jsi zdrojem utrpení a já se tě vzdávám.

Kdo v těle sestávajícím z krve, masa a kostí prohlašuje „to jsem já“? Přirozeností energie je pohyb, přirozeností a podstatou myšlení je Vědomí a přirozeností těla jsou stáří a smrt. Kdo tedy prohlašuje „to jsem já“? Toto jsou jazyk, uši, nos, oči a pohyb. Kdo říká „to jsem já“? Nic z toho nejsem. Milá mysli, nejsem tebou a nejsem ani těmito představami. Jsem neomezené Vědomí, čiré a nezávislé. Výrazy „jsem vše“ či „žádné já neexistuje“ vyjadřují tutéž Pravdu a jiné Pravdy není.

Běda, tak dlouho jsem byl v zajetí nevědomosti. Naštěstí jsem odhalil to, co mě připravilo o poznání Já! Nebudu už obětí nevědomosti. Mrak sedící na vrcholku hory k hoře nepatří, a třebaže jsem zdánlivě spojen s utrpením, jsem od utrpení odpoután. Není-li tu poznání Já, vzniká pocit ega. Nyní jsem však od pocitu ega oproštěn. Bez ohledu na to, zda tělo se smysly a vším ostatním existuje nebo ne, nemám s ním co dělat. Smysly existují proto, aby pro svou potřebu přicházely do kontaktu se svými objekty.

Kdo je ono já, které si mylně myslí „to je já“, „já vidím“ atd.? Smysly zakouší své objekty samy od sebe, aniž by k tomu byly nuceny sklony pocházejícími z minulosti. Pokud jsou činnosti prováděny spontánně bez sklonoů a podmíněností, jsou dané zkušenosti čisté a bez vzpomínek na minulé štěstí či neštěstí. A proto, smysly moje, vykonávejte své funkce, aniž by se vám do toho pletly vzpomínky. Tyto vzpomínky, čili sklony a podmíněnosti mysli, nejsou Skutečnost. Sklony a podmíněnosti nejsou od neomezeného Vědomí odděleny a nejsou na něm nezávislé. Můžeme se jich snadno zbavit, stačí, když je nebudeme ve své mysli oživovat. Milá mysli, zanechej vnímání rozmanitosti a pochop, že nejsi od neomezeného Vědomí oddělena. A to znamená osvobození.